

KIRJALLINEN KYSYMYS 464/2003 vp

Koirien ulkoiluttaminen peltoalueilla

Eduskunnan puhemiehelle

Nykyiseen järjestyslakiin lähiaikoina tulevista täsmennyksistä huolimatta järjestyslaissa säännelyjä tai siihen läheisesti liittyviä kysymyksiä on edelleen jäämässä epäselviksi. Järjestyslaki koskee vain yleisiä alueita, joten osa esim. koirien ulkoiluttamiseen liittyvistä ongelmakohtista jää lain ulkopuolelle. Eräs maanomistajien merkille panema ongelma on se, että ihmiset ulkoiluttavat koiriaan ja antavat niiden ulostaa peltoalueille, joilta korjataan rehua nautaeläimille tai joita käytetään laidunalueina. Usein ulosteet jätetään myös korjaamatta.

Koiran sisäloisten munat leviävät ulosteiden mukana ja kestävät vaikeitakin ympäristöolosuhteita, kuten lämpöä ja pakkasta. Ulosteista saattaa levitä pellolla laiduntavaan nautakarjaan loistauteja, jotka puolestaan aiheuttavat karjankasvattajille taloudellisia vahinkoja. Erityisesti luomukasvattajille loistaudit ovat ongelmallisia. Luomutuotteina saa myydä vain sellaisten eläinten tuotteita, joita on jouduttu lääkitsemään vain harvoin, esimerkiksi lypsylehmiä enintään kolme kertaa vuodessa ja lihasikoja vain kerran niiden eliniän aikana. Mikäli lehmää on jouduttu hoitamaan vuoden aikana enemmän kuin kolme kertaa, sen katsotaan tulleen kasvatetuksi tavanomaisin menetelmin. Lääkinnän jälkeen on noudatettava kaksinkertaisia varoaikoja, ennen kuin eläintuotteita saa myydä.

Nykyisessä järjestyslaissa (612/2003) todetaan, että "yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi koiran omistajan tai haltijan on pidettävä huolta siitä, että koiran uloste ei jää ympäristöön hoidetulla alueella taajamassa". Laki ei

siis edellytä koiran ulosteiden korjaamista peltojen kaltaisilta alueilta, vaikka niillä loistartuntojen riski nimenomaan on olemassa, mikäli peltoja käytetään myös laidunalueina tai niiltä korjataan rehua nautaeläimille. Järjestyslaki ei koske peltoalueita, vaan niillä liikkumista, ja sen rajoittamista säätelevät ainoastaan jokamiehenoikeudet.

Perinteiset jokamiehenoikeudet antavat ihmiselle oikeuden liikkua toisen maalla siten, että siitä ei aiheudu vahinkoa. Ympäristöministeriön Jokamiehen oikeudet -esitteessä kerrotaan, että "liikkua saa jalan, hiihtäen tai pyöräillen luonnossa muualla kuin pihamaalla sekä muilla kuin sellaisilla pelloilla, niityillä tai istutuksilla, jotka voivat kulkemisesta vahingoittaa. Liikkumisesta ei saa aiheutua häiriötä tai haittaa toisille".

Esitteeseen kirjattujen periaatteiden mukaan "kesällä pellot on ylitettävä teitä tai ojan pientareita pitkin. Talvella sitä vastoin pellon yli voi hiihtää. Peltoa, niittyä tai istutusta ei saa käyttää kulkutienä, jos siitä aiheutuu vahinkoa." Käytännössä jokamiehenoikeudet siis antavat luvan kulkea toisen maalla silloin, kun siellä ei ole kasvavaa kasvustoa. Toisin sanoen jokamiehenoikeus sallii ihmisen liikkua toisen maalla myös silloin, kun se on kynnös- tai sänkipeltona. Tällöinkään kulkemisesta ei saa aiheutua vahinkoa.

Koiran osalta Jokamiehen oikeudet -esitteessä todetaan, että "toisen alueella koira ei saa pitää milloinkaan irti ilman maanomistajan tai metsästysoikeuden haltijan lupaa. Alueen omistajan tai haltijan luvalla koira saa pitää kytkemättömänä pihamaalla tai puutarhassa ja koiran pitämiseen

varatulla aidatulla alueella." Varsinaisesti koiran ulkoiluttamiseen ei oteta kantaa, vain siihen, milloin koira on pidettävä kytkettynä. Jokamiehen-oikeudet koskevat yksittäisten ihmisten liikkumista erinäisillä alueilla, eikä niihin suoranaisesti sisälly oikeutta koiran kanssa liikkumiseen.

Esitteessä todetaan myös, että "koirien ulosteet voivat aiheuttaa haittaa terveydelle, epäsiisteyttä ja viihtyisyyden vähentymistä. Koirien ulkoiluttajien tulee huolehtia siitä, että koiran ulosteet otetaan talteen tai siirretään sellaiseen paikkaan, jossa niistä ei ole haittaa."

Jokamiehenoikeuksissa ei riittävän selkeästi todeta, että koiria ei saa ulkoiluttaa toisen maalla. Erityisesti peltojen ja laidunmaiden osalta tulisi olla selkeä kirjaus siitä, että alueella koiran ulkoiluttaminen on kielletty ilman maanomistajan lupaa. Asia tulisi myös selkeästi kirjata lakiin tai muuhun alemmanasteiseen säädökseen eikä jättää asian sääntelyä pelkästään jokamiehenoikeuksien varaan.

Koska jokamiehenoikeudet ovat eräänlainen maan tapa, on niiden tulkinta paikoitellen epäselvää. Jokamiehenoikeuksien sisältö riippuu käytännön olosuhteista, minkä vuoksi näiden oikeuksien käyttäjien ja maanomistajien välillä voi

olla näkemuseroja. Nykyinen käytäntö on epämääräinen eikä anna maanomistajalle riittävää mahdollisuutta suojella nautakarjaansa koirien ulosteiden mukana leviäviltä loistaudeilta. Kun karja on vastuuttoman koiran ulkoiluttajan toiminnan takia saanut tartunnan, on vahinko jo tapahtunut. Maanomistajalle jää tämän jälkeen enää mahdollisuus karjansa loistartuntaan syyllisen koiran ulkoiluttajan etsimiseen jälkikäteen. Asia on syytä hoitaa riittäväillä säädöksillä, jotta vastuukysymyksiin ei jäisi epäselvyyttä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko hallitus tietoinen niistä ongelmista ja taloudellisista vahingoista, joita koirien ulosteet peltoalueilla voivat maanomistajalle aiheuttaa sekä

mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että peltoalueilla liikkumisen säännöt tulevat selkeästi kirjatuiksi lakiin tai alemmanasteisiin säädöksiin?

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2003

Anne Holmlund /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Anne Holmlundin /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 464/2003 vp:

Onko hallitus tietoinen niistä ongelmista ja taloudellisista vahingoista, joita koirien ulosteet peltoalueilla voivat maanomistajille aiheuttaa sekä

mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että peltoalueilla liikkumisen säännöt tulevat selkeästi kirjatuksi lakiin tai alemmanasteisiin säädöksiin?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Voimassa oleva järjestyslaki (612/2003) on säädetty turvallisuuden edistämiseksi yleisillä paikoilla. Eläinten pitoon liittyvät säännökset on kirjoitettu lakiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta. Koiran omistajalle tai haltijalle on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttämiseksi säädetty huolehtimisvelvoite; koiran uloste ei saa jäädä ympäristöön hoidetulla alueella taajamassa.

Järjestyslakia ei ole tarkoitettu yleiseksi kaikkia alueita koskevaksi laiksi. Pohjoismaiseen pe-

rinteeseen ovat kuuluneet jokamiehenoikeudet, jotka raamittavat liikkumista toisen maalla. Terveysturvallisuuslaki (763/1994) puolestaan säättää muun muassa elinympäristössä esiintyvien terveyshaittaa synnyttävien tekijöiden ennaltaehkäisemisestä, vähentämisestä ja poistamisesta. Lain soveltamisen ohjaus ja toiminnan valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan. Jätelaki (1072/1993) koskee muun muassa jätettä, sen syntymisen ehkäisemistä ja sen vaarallisen tai haitallisen ominaisuuden vähentämistä.

Luomutuotannon edellytysten turvaaminen on tärkeä asia. Sisäasiainministeriön näkemyksen mukaan koirien ulkoiluttaminen luomutuotantoon tarkoitetuilla peltoalueilla on enemmän terveydensuojeluun ja jätehuoltoon kuuluva asia kuin yleisen järjestyksen ylläpitoon liittyvä ongelma. Koira ja luonnonvaraiset eläimet saattavat teoriassa muodostaa vähäisen riskin loisten leviämiseksi peltoon ja laitumille, mutta tiedossa olevissa harvoissa tapauksissa, joissa tilan nautaeläimissä on todettu loistartunta, tartunnan alkuperäksi on osoittautunut tilan oma koira.

Alueelliset ympäristökeskukset ja asianomaisen kunnan terveysviranomaiset ovat vastuualueellaan velvolliset opastamaan ja ohjaamaan luomutuotannon toimijoita terveydensuojeluun ja jätehuollon ongelmiin liittyvissä asioissa.

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 2003

Sisäasiainministeri Kari Rajamäki

Till riksdagens talman

I det syfte 27 § riksdagens arbetsordning anger har Ni, Herr talman, till behöriga medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsledamot Anne Holmlund /saml undertecknade skriftliga spörsmål SS 464/2003 rd:

Är regeringen medveten om de problem och ekonomiska förluster som hundars ekskrementer på åkerområden kan orsaka för markägarna samt

vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att reglerna för att röra sig på åkerområden tydligt skall nedtecknas i lagen eller i författningar på lägre nivå?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Den gällande ordningslagen (612/2003) har stiftats för att främja säkerhet på allmänna platser. Bestämmelserna gällande hållande av djur har i lagen formulerats utgående från allmän ordning och säkerhet. För bevarande av allmän ordning och säkerhet har det bestämts att ägaren eller innehavaren av en hund har en skyldighet att se till att hundens ekskrementer inte lämnas kvar i miljön inom en tätort på ett område som underhålls.

Ordningslagen är inte avsedd att vara en allmän lag som gäller alla områden. I den nordiska traditionen ingår allemansrätten. Den drar upp

ramarna för att röra sig på någon annans mark. I hälsoskyddslagen (763/1994) å sin sida bestäms om förebyggande, minskande och undanröjande av sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan orsaka sanitär olägenhet. Styrningen av lagens tillämpning och övervakningen av verksamheten hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde. Avfallslagen (1072/1993) gäller bland annat avfall, förhindrande av uppkomsten av avfall samt minskning av avfallets farliga eller skadliga egenskaper.

Det är viktigt att trygga förutsättningarna för ekoproduktion. Enligt inrikesministeriets uppfattning är rastandet av hundar på sådana åkerområden som är avsedda för ekoproduktion en fråga som snarare hör till hälsoskyddet och avfallshanteringen än ett problem som hänger ihop med upprätthållandet av allmän ordning. Hundar och vilda djur kan i teorin utgöra en liten risk för att parasiter sprids till åkrar och betesmarker, men i de få fall som man känner till, i vilka det hos nötkreaturen på en bondgård har konstaterats parasitsmitta, har det visat sig att smittokällan varit gårdens egen hund.

De regionala miljöcentralerna och den ifrågasvarande kommunens hälsovårdsmyndigheter är på sina respektive ansvarsområden skyldiga att handleda och instruera aktörer inom ekoproduktionen i frågor som hänför sig till hälsoskydd och problem gällande avfallshantering.

Helsingfors den 12 november 2003

Inrikesminister Kari Rajamäki